

Vec C-530/23 [Baralo]ⁱ

**Zhrnutie návrhu na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 98 ods. 1
Rokovacieho poriadku Súdneho dvora**

Dátum podania:

17. august 2023

Vnútroštátny súd:

Sąd Rejonowy w Włocławku

Dátum rozhodnutia vnútroštátneho súdu:

17. august 2023

Trestné konanie proti:

KP

PRACOVNÝ DOKUMENT

ⁱ Názov tejto veci je fiktívny. Nezodpovedá skutočnému menu ani názvu žiadneho z účastníkov konania.

Predmet konania

Trestné konanie proti psychiatricky liečenej osobe, ktorá je podozrivá z držania omamných látok a z vedenia motorového vozidla pod vplyvom týchto látok.

Predmet a právny základ návrhu na začatie prejudiciálneho konania

Výklad práva Európskej únie v oblasti procesných záruk v trestnom konaní, pokiaľ ide o právo na prístupu k advokátovi pre zraniteľnú osobu – Zlučiteľnosť ustanovení vnútroštátneho práva s právom Únie – Možnosť alebo povinnosť neprihliadať na ustanovenia vnútroštátneho práva, ktoré sú nezlučiteľné so smernicami – Možnosť priameho uplatnenia smernice – Možnosť alebo povinnosť neprihliadať v trestnom konaní k dôkazom získaným v rozpore s ustanoveniami smerníc – Povinnosti prokurátora v kontexte účinnej právnej ochrany – Zlučiteľnosť ustanovení, ktoré priznávajú Minister Sprawiedliwości (minister spravodlivosti, Poľsko) právomoc dávať záväzné príkazy prokurátorom, s právom Únie – Článok 267 Zmluvy o fungovaní Európskej únie

Prejudiciálna otázka

1. Majú sa článok 2 ods. 1 písm. b), článok 4 ods. 5 a článok 9 v spojení s odôvodneniami 18, 19, 24 a 27 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/1919 z 26. októbra 2016 o právnej pomoci pre podozrivé a obvinené osoby v trestnom konaní a pre vyžiadané osoby v konaní o európskom zatykači v spojení s článkom 3 ods. 2 písm. a) a c) a článkom 3 ods. 3 písm. a) smernice Európskeho parlamentu a Rady 2013/48/EÚ z 22. októbra 2013 o práve na prístup k obhajcovi v trestnom konaní a v konaní o európskom zatykači a o práve na informovanie tretej osoby po pozbavení osobnej slobody a na komunikáciu s tretími osobami a s konzulárnymi úradmi po pozbavení osobnej slobody v zmysle obsahu bodov 6, 7, 11 a 13 odporúčania Komisie z 27. novembra 2013 o procesných zárukách pre zraniteľné osoby podozrivé alebo obvinené v trestnom konaní, vykladať v tom zmysle, že zavádzajú priamo účinné a záväzné pravidlo, podľa ktorého je neprípustné vykonať úkon výsluchu zraniteľnej osoby bez prítomnosti obhajcu, ak existujú objektívne skutkové dôvody na poskytnutie právnej pomoci, ak zároveň orgán prípravného konania upustí od poskytnutia právnej pomoci *ex offio* (núdzovej alebo predbežnej právnej pomoci) bez zbytočného odkladu a pred výsluchom danej osoby (zraniteľnej osoby *in concreto*) políciou, iným orgánom presadzovania práva alebo justičným orgánom, alebo pred vykonaním konkrétnych vyšetrovacích alebo dôkazných úkonov[?]

2. Majú sa článok 2 ods. 1 písm. b), článok 4 ods. 5 a článok 9 v spojení s odôvodneniami 18, 19, 24 a 27 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ)

2016/1919 z 26. októbra 2016 o právnej pomoci pre podozrivé a obvinené osoby v trestnom konaní a pre vyžiadané osoby v konaní o európskom zatykači, v spojení s článkom 1 ods. 2 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/1919 z 26. októbra 2016 o právnej pomoci pre podozrivé a obvinené osoby v trestnom konaní a pre vyžiadané osoby v konaní o európskom zatykači, v zmysle obsahu bodov 6, 7, 11 a 13 odporúčania Komisie z 27. novembra 2013 o procesných zárukách pre zraniteľné osoby podozrivé alebo obvinené v trestnom konaní napriek skutkovým dôvodom na vykonanie bezodkladnej identifikácie, vykladať v tomto zmysle, že nevykonanie procesného identifikovania potenciálne zraniteľnej osoby alebo uznania osoby ako zraniteľnej a nemožnosť spochybnit' posúdenie jej mimoriadnej zraniteľnosti a priznania takej osobe bez zbytočného odkladu obhajcu *ex offio* nie je v žiadnom prípade prípustné v prípade trestných činov, za ktoré možno uložiť trest odňatia slobody, a že okolnosti nevykonania identifikácie a neposkytnutia obhajcu *ex offio* musia byť výslovne uvedené v rozhodnutí o pristúpení k výsluchu v neprítomnosti advokáta, ktoré je v zásade napadnuteľné[?]

3. Majú sa článok 2 ods. 1 písm. b), článok 4 ods. 5 a článok 9 v spojení s odôvodneniami 18, 19, 24 a 27 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/1919 z 26. októbra 2016 o právnej pomoci pre podozrivé a obvinené osoby v trestnom konaní a pre vyžiadané osoby v konaní o európskom zatykači, v spojení s článkom 1 ods. 2 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/1919 z 26. októbra 2016 o právnej pomoci pre podozrivé a obvinené osoby v trestnom konaní a pre vyžiadané osoby v konaní o európskom zatykači, v zmysle obsahu oddielu 3 bodu 7 odporúčania Komisie z 27. novembra 2013 o procesných zárukách pre zraniteľné osoby podozrivé alebo obvinené v trestnom konaní, vykladať v tom zmysle, že nezavedenie prezumpcie zraniteľnosti členským štátom v rámci trestného konania sa má vykladať tak, že bráni tomu, aby podozrivá osoba mohla využiť záruku vyplývajúcu z článku 9 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/1919 z 26. októbra 2016 o právnej pomoci pre podozrivé a obvinené osoby v trestnom konaní a pre vyžiadané osoby v konaní o európskom zatykači, v zmysle obsahu oddielu 11 odporúčania Komisie z 27. novembra 2013 o procesných zárukách pre zraniteľné podozrivé alebo obvinené osoby v trestnom konaní, a preto sú súdne orgány v takejto situácii povinné priamo uplatňovať ustanovenia tejto smernice[?]

4. V prípade kladnej odpovede aspoň na jednu z otázok uvedených v bodoch 1, 2 a 3, majú sa ustanovenia oboch smerníc uvedené v týchto otázkach vykladať tak, že bránia takým vnútroštátnym ustanoveniam, ako sú:

a) článok 301 druhá veta trestného poriadku, podľa ktorého sa ustanovený obhajca zúčastní výsluchu podozrivého len na žiadosť podozrivého a nedostavenie sa obhajcu na výsluch podozrivého nebráni výsluchu;

b) článok 79 § 1 body 3 a 4 trestného poriadku, podľa ktorého musí mať obvinený (podozrivý) v trestnom konaní obhajcu, ak existujú dôvodné pochybnosti o tom, či jeho schopnosť rozoznať význam činu alebo ovládať svoje

konanie nebola v čase spáchania skutku vylúčená alebo podstatne znížená, a ak existuje dôvodná pochybnosť o tom, či jeho stav duševného zdravia umožňuje zúčastniť sa na konaní alebo samostatne a rozumne sa obhajovať?

5. Ukladajú článok 3 ods. 2 písm. a) v spojení s článkom 3 ods. 3 písm. b) smernice Európskeho parlamentu a Rady 2013/48/EÚ z 22. októbra 2013 o práve na prístup k obhajcovi v trestnom konaní a v konaní o európskom zatykači a o práve na informovanie tretej osoby po pozbavení osobnej slobody a na komunikáciu s tretími osobami a s konzulárnymi úradmi po pozbavení osobnej slobody, v spojení so zásadou prednosti a priameho účinku smerníc orgánom v prípravnom konaní, súdom a všetkým štátnym orgánom povinnosť neprihliadať na také ustanovenia vnútroštátneho práva nezlučiteľné s touto smernicou, ako sú ustanovenia uvedené v otázke č. 4, a následne - vzhľadom na márne uplynutie lehoty na prebratie smernice - nahradiť vnútroštátnu právnu úpravu priamo účinnými ustanoveniami smernice[?]

6. Majú sa článok 2 ods. 1 písm. b), článok 4 ods. 5 a článok 9 v spojení s odôvodneniami 19, 24 a 27 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/1919 z 26. októbra 2016 o právnej pomoci pre podozrivé a obvinené osoby v trestnom konaní a pre vyžiadané osoby v konaní o európskom zatykači, vykladať v tom zmysle, že v prípade absencie rozhodnutia o poskytnutí alebo v prípade neposkytnutia právnej pomoci *ex officio* zraniteľnej osobe alebo osobe, u ktorej platí prezumpcia zraniteľnosti v súlade s oddielom 3 bodom 7 odporúčania Komisie z 27. novembra 2013 o procesných zárukách pre zraniteľné osoby podozrivé alebo obvinené v trestnom konaní (2013/C 378/02), a následne vzhľadom na účasť takejto osoby na vyšetrovacích úkonoch polície alebo iného orgánu presadzovania práva vrátane úkonov, ktoré nie je možné zopakovať pred súdom, vnútroštátny súd prejednávajúci vec v trestnom konaní, ako aj každý iný orgán štátu vykonávajúci súdnictvo v trestnom konaní (a teda orgán prípravného konania) **sú povinné neprihliadať na také ustanovenia vnútroštátneho práva nezlučiteľné so smernicou**, ako sú ustanovenia uvedené v otázke č. 4, a následne vzhľadom na uplynutie lehoty na prebratie smernice nahradiť vnútroštátnu právnu úpravu priamo účinnými ustanoveniami smernice, aj vtedy, ak si takáto osoba po skončení vyšetrovania (alebo trestného stíhania) a po podaní obžaloby prokurátorom na súd zvolí obhajcu podľa vlastného výberu[?]

7. Majú sa článok 2 ods. 1 písm. b), článok 4 ods. 5 a článok 9 v spojení s odôvodneniami 19, 24 a 27 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/1919 z 26. októbra 2016 o právnej pomoci pre podozrivé a obvinené osoby v trestnom konaní a pre vyžiadané osoby v konaní o európskom zatykači, v spojení s článkom 1 ods. 2 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/1919 z 26. októbra 2016 o právnej pomoci pre podozrivé a obvinené osoby v trestnom konaní a pre vyžiadané osoby v konaní o európskom zatykači, vykladané v zmysle obsahu bodov 6, 7, 11 a 13 odporúčania Komisie z 27. novembra 2013 o procesných zárukách pre zraniteľné podozrivé alebo obvinené osoby v trestnom konaní vykladať v tom zmysle, že **členský štát je povinný zabezpečiť bezodkladné identifikovanie a uznanie mimoriadnej**

zraniteľnosti podozrivého a poskytnutie právnej pomoci *ex offo* podozrivým alebo obvineným osobám v trestnom konaní, u ktorých platí prezumpcia zraniteľnosti, a táto pomoc je povinná aj v prípade, že príslušný orgán nepožiadá nezávislého znalca o posúdenie povahy zraniteľnosti, potrieb zraniteľnej osoby a primeranosti akéhokoľvek opatrenia prijatého alebo plánovaného vo vzťahu k zraniteľnej osobe, kým nezávislý znalec nevykoná riadne posúdenie[?]

8. V prípade kladnej odpovede na otázku uvedenú v bode 7 - majú sa uvedené ustanovenia smernice a odporúčanie Komisie vykladať v tom zmysle, že **bránia takej vnútroštátnej právnej úprave, akou je článok 79 § 1 bod 3 a 4 trestného poriadku**, podľa ktorého musí mať obvinený v trestnom konaní obhajcu len vtedy, ak existujú dôvodné pochybnosti o tom, či jeho schopnosť rozpoznať význam činu alebo ovládať svoje konanie nebola v čase jeho spáchania vylúčená alebo podstatne znížená, a ak existuje dôvodná pochybnosť o tom, či jeho stav duševného zdravia umožňuje zúčastniť sa na konaní alebo samostatne a rozumne sa obhajovať[?]

9. Majú sa článok 2 ods. 1 písm. b), článok 4 ods. 5 a článok 9 v spojení s odôvodneniami 19, 24 a 27 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/1919 z 26. októbra 2016 o právnej pomoci pre podozrivé a obvinené osoby v trestnom konaní a pre vyžiadané osoby v konaní o európskom zatykači, v spojení s článkom 1 ods. 2 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/1919 z 26. októbra 2016 o právnej pomoci pre podozrivé a obvinené osoby v trestnom konaní a pre vyžiadané osoby v konaní o európskom zatykači, v zmysle obsahu bodov 6, 7, 11 a 13 odporúčania Komisie z 27. novembra 2013 o procesných zárukách pre zraniteľné podozrivé alebo obvinené osoby v trestnom konaní a zásadou prezumpcie zraniteľnosti vykladať tak, že **príslušné orgány (prokuratúra, polícia) sú najneskôr pred prvým výsluchom podozrivej osoby políciou alebo iným príslušným orgánom bezodkladne povinné vykonať procesnú identifikáciu a uznanie zraniteľnosti podozrivej osoby v trestnom konaní a zaručiť poskytnutie núdzovej (predbežnej) právnej pomoci a upustiť od výsluchu podozrivej osoby, kým jej nebude poskytnutá právna pomoc *ex offo* alebo núdzová (predbežná) pomoc[?]**

10. V prípade kladnej odpovede na otázku č. 9, majú sa článok 2 ods. 1 písm. b), článok 4 ods. 5 a článok 9 v spojení s odôvodneniami 19, 24 a 27 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/1919 z 26. októbra 2016 o právnej pomoci pre podozrivé a obvinené osoby v trestnom konaní a pre vyžiadané osoby v konaní o európskom zatykači, v spojení s článkom 1 ods. 2 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/1919 z 26. októbra 2016 o právnej pomoci pre podozrivé a obvinené osoby v trestnom konaní a pre vyžiadané osoby v konaní o európskom zatykači, v súlade s výkladom podľa bodov 6, 7, 11 a 13 odporúčania Komisie z 27. novembra 2013 o procesných zárukách pre zraniteľné podozrivé alebo obvinené osoby v trestnom konaní vykladať v tom zmysle, že členským štátom ukladajú povinnosť jasne stanoviť vo svojom vnútroštátnom práve dôvody a kritériá pre výnimky z okamžitého identifikovania a uznania

zraniteľnosti podozrivej osoby v trestnom konaní a zabezpečiť, aby bola tejto podozrivej osobe poskytnutá právna pomoc alebo núdzová (predbežná) právna pomoc, a prípadné výnimky by mali byť primerané, časovo obmedzené a nemali by porušovať zásadu spravodlivého konania, a mali by mať formu procesného rozhodnutia, ktorým sa povoľuje dočasná výnimka, ktorá by v zásade mala oprávňovať účastníka konania na preskúmanie tohto rozhodnutia súdom[?]

11. Majú sa článok 19 ods.1 druhý pododsek ZEÚ a článok 47 Charty základných práv v spojení s článkom 3 ods. 2 písm. a) a článkom 3 ods. 3 písm. a) a b) smernice Európskeho parlamentu a Rady 2013/48/EÚ z 22. októbra 2013 o práve na prístup k obhajcovi v trestnom konaní a v konaní o európskom zatykači a o práve na informovanie tretej osoby po pozbavení osobnej slobody a na komunikáciu s tretími osobami a s konzulárnymi úradmi po pozbavení osobnej slobody, v spojení s článkom 1 ods. 2 a odôvodnením 27 a v spojení s článkom 8 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/1919 z 26. októbra 2016 o právnej pomoci pre podozrivé a obvinené osoby v trestnom konaní a pre vyžiadané osoby v konaní o európskom zatykači, vykladať v tom zmysle, že v prípade nepriznania právnej pomoci *ex offico* osobe, u ktorej platí prezumpcia zraniteľnosti, a neuvedenia dôvodov takéhoto rozhodnutia (podľa bodov 7 a 11 odporúčania Komisie z 27. novembra 2013 o procesných zárukách pre zraniteľné podozrivé alebo obvinené osoby v trestnom konaní), má takáto osoba právo na účinný prostriedok nápravy, a za taký treba uznať inštitút vnútroštátneho procesného práva ustanovený v článku 344a trestného poriadku, ktorý nariaďuje vrátenie veci prokurátorovi na účely:

- a) identifikovania a uznania mimoriadne ťažkej situácie podozrivého orgánom prípravného konania v trestnom konaní;
- b) umožnenia podozrivému, aby sa pred výsluchom poradil so svojím obhajcom;
- c) vykonania výsluchu podozrivého v prítomnosti obhajcu s audiovizuálnym záznamom samotného výsluchu;
- d) umožnenia obhajcovi oboznámiť sa spisom konania a podať prípadné návrhy na vykonanie dôkazov zo strany zraniteľnej osoby a obhajcu ustanoveného *ex offico* alebo obhajcu ustanoveného podozrivou osobou;

12. Majú sa článok 4 Charty základných práv Európskej únie v spojení s článkom 6 ods. 1 a článkom 2 Zmluvy o Európskej únii a článkom 6 ods. 3 Zmluvy o Európskej únii v spojení s článkom 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd podpísaného v Ríme 4. novembra 1950, v znení neskorších zmien protokolmi č. 3, 5 a 8 a doplneného protokolom č. 2 v súvislosti s prezumpciou zraniteľnosti, ako sa uvádza v bode č. 7 odporúčania Komisie z 27. novembra 2013 o procesných zárukách pre zraniteľné podozrivé alebo obvinené osoby v trestnom konaní, vykladať v tom zmysle, že výsluch podozrivej osoby policajtom alebo inou osobou oprávnenou vykonať vyšetrovací úkon v prostredí psychiatrickej nemocnice bez ohľadu na stav neistoty a za podmienok

osobitne obmedzenej slobody prejavu a osobitnej duševnej zraniteľnosti a v neprítomnosti advokáta predstavuje neľudské zaobchádzanie a ako taký vo všeobecnosti diskvalifikuje takýto procesný úkon výsluchu z dôvodu porušenia základných práv Únie[?]

13. V prípade kladnej odpovede na otázku č. 12, majú sa ustanovenia uvedené v otázke č. 12 vykladať v tom zmysle, že oprávňujú (prípadne zaväzujú) vnútroštátny súd, ktorý rozhoduje v trestnom konaní - ktoré patrí do pôsobnosti smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/1919 z 26. októbra 2016 o právnej pomoci pre podozrivé a obvinené osoby v trestnom konaní a pre vyžiadané osoby v konaní o európskom zatykači v spojení s bodom 7 odporúčania Komisie z 27. novembra 2013 o procesných zárukách pre zraniteľné podozrivé alebo obvinené osoby v trestnom konaní a s rozsahom pôsobnosti smernice Európskeho parlamentu a Rady 2013/48/EÚ z 22. októbra 2013 o práve na prístup k obhajcovi v trestnom konaní a v konaní o európskom zatykači a o práve na informovanie tretej osoby po pozbavení osobnej slobody a na komunikáciu s tretími osobami a s konzulárnymi úradmi po pozbavení osobnej slobody - ale aj všetky ostatné orgány činné v trestnom konaní, ktoré v danej veci vykonávajú procesné úkony, **neprihliadať na ustanovenia vnútroštátneho práva nezlučiteľné so smernicou**, najmä na článok 168a trestného poriadku, a následne - vzhľadom na uplynutie lehoty na prebratie smernice - nahradiť vnútroštátnu normu vyššie uvedenými priamo účinnými normami smernice aj v prípadoch, keď si takáto osoba po skončení vyšetrovania (alebo trestného stíhania) a podaní obžaloby prokurátorom na súd zvolí sama obhajcu[?]

14. Majú sa článok 2 ods. 1 písm. b), článok 4 ods. 5 a článok 9 v spojení s odôvodneniami 19, 24 a 27 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/1919 z 26. októbra 2016 o právnej pomoci pre podozrivé a obvinené osoby v trestnom konaní a pre vyžiadané osoby v konaní o európskom zatykači, v spojení s článkom 3 ods. 2 písm. a), b) a c) a článkom 3 ods. 3 písm. b) smernice Európskeho parlamentu a Rady 2013/48/EÚ z 22. októbra 2013 o práve na prístup k obhajcovi v trestnom konaní a v konaní o európskom zatykači a o práve na informovanie tretej osoby po pozbavení osobnej slobody a na komunikáciu s tretími osobami a s konzulárnymi úradmi po pozbavení osobnej slobody v spojení s článkom 19 ods. 1 druhým pododsekom ZEÚ a zásadou efektivity v práve Únie vykladať v tom zmysle, že prokurátor je pri úkonoch v prípravnom konaní v trestnej veci povinný postupovať v plnom súlade s požiadavkami smernice 2016/1919, ktoré majú priamy účinok, a teda zabezpečiť, aby podozrivej alebo obvinenej osobe chránenej uvedenou smernicou bola v konaní poskytnutá účinná právna ochrana od toho momentu, ktorý nastane najskôr:

- a) pred ich výsluchom políciou, iným orgánom presadzovania práva, alebo justičným orgánom;
- b) pri vykonávaní vyšetrovacieho úkonu alebo obstarávaní dôkazov vyšetrovacími alebo inými príslušnými orgánmi v súlade s odsekom 3 písm. c) smernice Európskeho parlamentu a Rady 2013/48/EÚ z 22. októbra 2013;

c) bezodkladne po pozbavení osobnej slobody; (čím sa rozumie aj pobyt v psychiatrickej nemocnici) a v prípade potreby je prokurátor povinný neprihliadať na príkazy nadriadených prokurátorov, ak je presvedčený, že ich splnenie by bolo na ujmu účinnej ochrany podozrivého, u ktorého platí prezumpcia zraniteľnosti, vrátane jeho práva na spravodlivý proces alebo iného práva, ktoré mu priznáva smernica 2016/1919 v spojení so smernicou 2013/48/EÚ[?]

15. V prípade kladnej odpovede na otázku č. 14, majú sa článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ ustanovujúci zásadu účinnej právnej ochrany v spojení s článkom 2 ZEÚ, najmä v spojení so zásadou právneho štátu, ako sa vykladá v judikatúre Súdneho dvora (pozri rozsudok z 27. mája 2019 vo veci C-508/18) a tiež zásada nezávislosti súdov stanovená v článku 19 ods. 1 druhom pododseku ZEÚ a článku 47 Charty základných práv, ako sa vykladá v judikatúre Súdneho dvora (pozri rozsudok z 27. februára 2018, Associação Sindical dos Juízes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117) vykladať v tom zmysle, že **tieto zásady vzhľadom na skutočnosť, že Prokurátor Generalny (generálny prokurátor, Poľsko) môže prokurátorom nižšieho stupňa dávať záväzné príkazy, aby neprihliadali na priamo účinné ustanovenia práva Únie alebo sťažovali ich uplatňovanie, bránia vnútroštátnej právnej úprave, ktorá stanovuje priamu závislosť prokuratúry od orgánu výkonnej moci, ako je Minister Sprawiedliwości (minister spravodlivosti, Poľsko), a tiež bránia vnútroštátnej právnej úprave, ktorá obmedzuje nezávislosť prokurátora pri uplatňovaní práva Únie, najmä:**

a) článok 1 § 2, článok 3 § 1 bod 1 a 3 a článok 7 § 1 až 6 a článok 7 § 8, ako aj článok 13 § 1 a 2 ustawa z dnia 28 stycznia 2016 roku Prawo o prokuraturze (zákona z 28. januára 2016 o prokuratúre), z ktorých obsahu vyplýva, že minister spravodlivosti, ktorý je zároveň generálny prokurátor a riadiaci orgán prokuratúry, má právo vydávať príkazy, ktoré sú pre prokurátorov nižších stupňov záväzné, a to aj v rozsahu obmedzujúcom alebo sťažujúcom priame uplatňovanie práva Únie[?]

Citované ustanovenia medzinárodného práva

Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „EDĽP“) - článok 3, článok 6 ods. 3 písm. b) a c)

Citované ustanovenia práva Európskej únie

1. Zmluva o Európskej únii: články 2, 6, 9, článok 19 ods. 1.
2. Charta základných práv Európskej únie: články 4 a 47.
3. Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/1919 z 26. októbra 2016 o právnej pomoci pre podozrivé a obvinené osoby v trestnom konaní a pre

vyžiadané osoby v konaní o európskom zatykači (Ú. v. EÚ L 297, 2016, s. 1, ďalej len „smernica 2016/1919“): odôvodnenia 18, 19, 24 a 27; článok 2 ods. 1 písm. b) a c) a odsek 2, článok 4 ods. 5, články 8 a 9.

4. Odporúčanie Komisie z 27. novembra 2013 o procesných zárukách pre zraniteľné osoby podozrivé alebo obvinené v trestnom konaní (Ú. v. EÚ C 378, 2013, s. 8, ďalej len „odporúčanie Komisie“):

5. Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2013/48/EÚ z 22. októbra 2013 o práve na prístup k obhajcovi v trestnom konaní a v konaní o európskom zatykači a o práve na informovanie tretej osoby po pozbavení osobnej slobody a na komunikáciu s tretími osobami a s konzulárnymi úradmi po pozbavení osobnej slobody (Ú. v. EÚ L 294, 2013, s. 1, ďalej len „smernica 2013/48/EÚ“): odôvodnenia 50 a 51; článok 3.

Citované ustanovenia vnútroštátneho práva

1. Konstytucja Rzeczpospolitej Polskiej (Ústava Poľskej republiky): články 7, 9, a článok 42 ods. 2.

2. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (zákon zo 6. júna 1997 - Trestný zákon; ďalej len „trestný zákon“): článok 1 § 1, článok 31 § 1 a 2.

3. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 roku - Kodeks postępowania karnego (zákon zo 6. júla 1997 - Trestný poriadok, ďalej len „trestný poriadok“): články 6, 7, 16, 71, článok 79 § 1 bod 3 a 4, článok 79 § 3, článok 81 § 1, článok 81a § 2 a 3, článok 137, článok 147 § 1, 2 a 2b, článok 168a, článok 171 § 1, 5 a 7, článok 175 § 1, článok 245 § 1, článok 298 § 1, článok 300 § 1 a 4, článok 301, článok 313 § 1, článok 321, článok 326 § 1 a 2, článok 344a § 1 a 2, článok 437 § 1 a 2, článok 463 § 1.

4. Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych (zákon o organizácii všeobecných súdov, Dz. U. 2001, č. 98, pol. 1070 v znení zmien a doplnení (ďalej len „u.s.p.“): články 9, 9a, 53 c.

5. Ustawa z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze (zákon z 28. januára 2016 o prokuratúre, Dz. U. 2016, pol. 176 v znení zmien a doplnení): články 1,3,7,13,106.

Judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva v Štrasburgu

1. Rozsudok z 27. novembra 2008, Salduz v. Turecko (ECLI:CE:ECHR:2008:1127JUD003639102) – § 50, 51, 54, 55, 60, 62 a 72;

2. Rozsudok z 31. marca 2009, Płonka v. Poľsko (ECLI:CE:ECHR:2009:0331JUD002031002) – § 34, 35, 41 a 42;

3. Rozsudok z 13. septembra 2016, Ibrahim a i. v. Spojené kráľovstvo (ECLI:CE:ECHR:2016:0913JUD005054108) - § 249, 253 až 255, 257, 258, 261 a 271 až 274;

4. Rozsudok z 9. novembra 2018, Beuze v Belgicko (ECLI:CE:ECHR:2018:1109JUD007140910).

Krátky opis skutkového stavu a konania

- 1 Pred vnútroštátnym súdom prebieha trestné konanie proti K. P. obvinenému z toho, že:
  - a) dňa 22. júla 2022 v rozpore so zákonom o boji proti drogovej závislosti prechovával omamnú látku vo forme marihuany v množstve 8,50 gramov brutto, a psychotropnú látku vo forme amfetamínu v množstve 33,83 gramov brutto, t. j. trestný čin podľa článku 62 ods. 1 zákona z 29. júla 2005 o boji proti drogovej závislosti;
  - b) 21. júla 2022 približne o 23:55 hod. pod vplyvom omamnej látky s účinkom podobným alkoholu, pričom mal v krvi amfetamín s koncentráciou 156,2 ng/ml, viedol osobné motorové vozidlo, t. j. trestný čin podľa článku 178a § 1 trestného zákona.
- 2 K. P. bol o 00.05 hod. zadržaný policajtmi, ktorí sa krátko predtým, pred polnocou, zaujímali o technický stav vozidla, ktoré viedol, ale po rozhovore s K. P. odišli. V čase pred zadržaním sa K. P. nachádzal mimo vozidla, bol nervózny a rozprával chaoticky. Na žiadosť policajtov im odovzdal plastové vrecká, ktoré mal v držbe a ktoré obsahovali biely prášok a zelenú sušenú látku. Po zadržaní bol prevezený do nemocnice, kde mu bola odobratá krv na testovanie na omamné látky.
- 3 Ráno 22. júla 2022 sa v neprítomnosti K. P. vykonala domová prehliadka. Bez účasti K. P. bola v ďalšom priebehu konania vykonaná aj analýza kamerového záznamu z ulíc, po ktorých sa mohol pohybovať autom.
- 4 Skúmanie testerom ukázalo, že látky, ktoré odovzdal K. P., boli marihuana, resp. amfetamín. Dňa 22. júla 2022 o 12.15 hod. bol obvinený zo skutku podľa článku 62 ods. 1 zákona o boji proti drogovej závislosti.
- 5 K. P. bol poučený o práve využiť obhajcu podľa vlastného výberu a o možnosti využiť obhajcu *ex officio* vzhľadom na jeho ekonomickú situáciu. Bol tiež poučený o svojom práve podať vysvetlenie, odmietnuť podať vysvetlenie a odpovedať na otázky. Protokol o výsluchu neobsahuje žiadnu zmienku o súčasných alebo minulých psychických poruchách.
- 6 K. P. sa k spáchaniu údajného trestného činu nijako nepriznal. Na konci vyšetrovania odmietol podať vysvetlenie, podpísať zápisnicu a prečítať si spis.

Výsluch nebol zaznamenaný formou audiovizuálneho záznamu. Na výsluchu sa nezúčastnil obhajca. Orgán činný v trestnom konaní nepožiadala súd o ustanovenie obhajcu *ex offio*. K.P. bol prepustený z väzby o 12.31 dňa 22. júla 2022.

- 7 Vyšetrenie odobratej krvi preukázalo koncentráciu amfetamínu (156,2 ng/ml), ktorú znalec klasifikoval ako stav „pod vplyvom látky s podobným účinkom ako alkohol“.
- 8 V auguste 2022 vydal policajt uznesenie o doplnení obvinenia o skutok podľa článku 178a § 1 trestného zákona, ktoré však nebolo bezprostredne oznámené K. P. Vypočutá psychiatricka vypovedala, že závažnosť príznakov duševnej choroby neumožňuje K. P. účasť na procesných úkonoch.
- 9 Zo zdravotnej dokumentácie, ktorú získal prokurátor, vyplýva, že K. P. bol od roku 2021 niekoľkokrát hospitalizovaný v psychiatrických nemocniciach vrátane 22. júla 2022 a v období od 8. augusta do 30. septembra 2022 z dôvodu duševných a psychotických porúch.
- 10 Uznesenie o doplnení obvinenia bolo K. P. oznámené 14. októbra a bol vypočutý bez prítomnosti obhajcu v prostredí psychiatrickej nemocnice. Dostal rovnaké poučenia ako pri prvom výsluchu. Výsluch nebol zaznamenaný formou audiovizuálneho záznamu. K. P. sa k vytýkaným skutkom nepriznal a odmietol podať vysvetlenie, ale žiadal, aby bol po skončení vyšetrovania oboznámený so skutkami a s písomným odôvodnením obvinenia. Toto odôvodnenie bolo doručené jeho matke 27. októbra 2022.
- 11 K. P. opustil psychiatrickú nemocnicu 20. októbra 2022. Dňa 23. novembra 2022 znalec vypracoval posudok o látkach, ktoré K. P. odovzdal v čase zadržania.
- 12 Dňa 2. decembra 2022 sa K. P. dostavil na políciu, aby nahliadol do spisu, ale nakoniec od tohto úkonu upustil. V tom čase nemal zvoleného obhajcu ani obhajcu *ex offio*. Nepredložil žiadny návrh na vykonanie dôkazov.
- 13 Dňa 15. decembra bola na Sąd Rejonowy w Włocławku (Okresný súd Włocławek, Poľsko) doručená obžaloba proti K. P., ktorú podal policajt a potvrdil prokurátor. Dňa 17. januára 2023 bolo udelené plnomocenstvo na obhajobu, ktoré K. P. udelil advokátovi.
- 14 Uznesením z 28. februára 2023 súd podľa článku 344a § 1 trestného poriadku vrátil vec prokurátorovi Prokuratura Rejonowa we Włocławku (Okresná prokuratúra vo Włocławku, Poľsko), aby doplnil vyšetrovanie výsluchom K. P. v prítomnosti obhajcu a vyžiadala si posudok znalcov v odbore psychiatre o duševnom zdraví K. P. v čase spáchania skutkov a v čase vedenia konania.
- 15 Dňa 3. marca 2023 podal prokurátor proti tomuto uzneseniu sťažnosť, v ktorej namietal, že dokazovanie nie je potrebné doplniť a že získané lekárske správy neodôvodňujú vyšetrenie K. P. znalcami na účely zistenia stavu jeho duševného zdravia.

- 16 Dňa 29. marca 2023 Sąd Okręgowy w Włocławku (Krajský súd Włocławek, Poľsko) zrušil uznesenie z 28. februára 2023 a vrátil vec na Sąd Rejonowy w Włocławku (Okresný súd Włocławek).
- 17 Vnútroštátny súd poznamenáva, že nadriadeným okresného prokurátora vo Włocławku, ktorý je účastníkom konania vo veci proti K. P. ako prokurátor, je generálny prokurátor, ktorý je zároveň ministrom spravodlivosti, pričom generálny prokurátor riadi činnosť prokuratúry osobne alebo prostredníctvom svojich podriadených vydávaním príkazov, usmernení a pokynov.

Zhrnutie odôvodnenia návrhu

Odôvodnenie otázok 1, 2, 3, 5, 6, 7, 9 a 10

- 18 Vec, o ktorej rozhoduje vnútroštátny súd, sa týka podozrivého/obvineného, ktorý bol v minulosti liečený na psychiatrických oddeleniach viacerých nemocníc. Pri úkonoch prípravného konania, od prvého výsluchu až po vznesenie obvinenia, mu nebola zabezpečená účasť obhajcu. Nevykonalo sa žiadne identifikovanie jeho potrieb ako osoby, na ktorú sa vzťahuje prezumpcia zraniteľnosti alebo je v zraniteľnej situácii, ani mu nebola poskytnutá možnosť spochybníť takéto posúdenie. Jeho výsluch sa konal aj počas pobytu na oddelení psychiatrickej nemocnice. Výsluch nebol zaznamenaný formou audiovizuálneho záznamu. Nebol vypracovaný znalecký posudok o duševnom zdraví podozrivého, t. j. či bol v čase činu schopný rozpoznať jeho význam alebo ovládať svoje konanie a či sa vôbec môže zúčastniť konania a samostatne a rozumne sa obhajovať.
- 19 Týmto spôsobom bol podozrivý zbavený minimálnej úrovne ochrany, ktorá mu prináleží podľa smerníc 2016/1919 a 2013/48/EÚ, pretože tieto smernice neboli správne a úplne transponované do poľského právneho poriadku.
- 20 Vnútroštátny súd konštatuje, že vo vzťahu k zraniteľným osobám (a za také osoby treba nepochybne uznať osoby s už existujúcou diagnózou duševnej poruchy) smernica 2016/1919 posilňuje záruky vyplývajúce z ustanovení smernice 2013/48/EÚ. To znamená, že v prípade takýchto osôb sú orgány prípravného konania povinné nielen rozpoznať a riadne posúdiť konkrétnu situáciu podozrivého v súlade s požiadavkami smernice 2016/1919, ale navyše zabezpečiť, aby tieto osoby mali v súlade s ustanoveniami smernice 2013/48/EÚ prístup k advokátovi v takom čase a takým spôsobom, aby mohli skutočne a účinne uplatniť svoje právo na obhajobu pred ich výsluchom políciou alebo iným orgánom presadzovania práva alebo justičným orgánom a v čase, keď orgány presadzovania práva alebo iné príslušné orgány vykonávajú vyšetrovacie alebo iné dôkazné úkony.
- 21 Ustanovenia vnútroštátneho trestného práva procesného nestanovujú, kedy a v akej forme by sa malo uskutočniť zisťovanie (aj predbežné posúdenie) potrieb podozrivého (a podozrivej osoby), a nezavádzajú *a priori* inštitút predbežnej

(núdzovej) právnej pomoci pre podozrivú osobu. Podľa článku 79 § 1 bodu 3 a 4 trestného poriadku musí mať obvinený v trestnom konaní obhajcu, ak existuje dôvodná pochybnosť o tom, či jeho schopnosť rozpoznať význam skutku alebo ovládať svoje konanie nebola v čase spáchania skutku vylúčená alebo podstatne znížená (bod 3), a ak existuje dôvodná pochybnosť o tom, či mu stav jeho duševného zdravia umožňuje zúčastniť sa na konaní alebo samostatne a rozumne sa obhajovať (bod 4). Uvedené prípady povinnej obhajoby však nijako nepodporujú požiadavku stanovenú vnútroštátnymi procesnými predpismi, aby takúto situáciu bezodkladne zistil a posúdil orgán prípravného konania a podľa článku 79 § 3 trestného poriadku je v prípadoch uvedených v článku 79 § 1 bodoch 3 a 4 trestného poriadku účasť obhajcu v zásade povinná až v štádiu konania pred súdom.

- 22 Vykonanie úkonu zisťovania a poskytnutia aspoň núdzovej právnej pomoci podozrivému, najmä už pred prvým výsluchom v prípravnom konaní, je však podľa názoru vnútroštátneho súdu požiadavkou podľa smerníc 2016/1919 a 2013/48/EÚ. Táto požiadavka však nie je prebratá do poľského právneho poriadku. Uznatie takéhoto priameho účinku uvedených smerníc by umožnilo vykonať úkony zisťovania a poskytnutia aspoň núdzovej právnej pomoci podozrivému pred prvým výsluchom a plne uplatniť jeho práva. Práve počas prvého výsluchu sa prejavuje najväčšia zraniteľnosť vypočúvanej osoby a jej náchylnosť na možný nátlak.
- 23 Ustanovenia poľského trestného práva tiež neupravujú nahrávanie výsluchu osoby, na ktorú sa vzťahuje smernica 2016/1919 a odporúčanie Komisie. Vnútroštátny súd si je vedomý, že odporúčania sú nezáväznými aktmi (*soft law*), majú však informačnú a vysvetľujúcu funkciu voči ustanoveniam oboch smerníc. Vnútroštátne súdy sú však povinné zohľadniť odporúčania vydané orgánmi Únie vždy, keď môžu objasniť výklad iných ustanovení práva Únie. Cieľom odporúčania o vyhotovení audiovizuálneho záznamu je posilniť procesné záruky podozrivého okrem iného tým, že umožňuje preskúmať, či orgány presadzovania práva bez zbytočného odkladu posúdili, či existujú dôvody na poskytnutie (aj keď len núdzovej) právnej pomoci. Takéto predbežné posúdenie by sa malo premietnuť aj do formy procesného úkonu. To nevyhnutne neznamená, že rozhodnutie je napadnuteľné, ale malo by ísť o právo, ktoré môže byť predmetom preskúmania.
- 24 Hoci možnosť vyhotovenia audiovizuálneho záznamu z výsluchu podozrivého stanovuje článok 147 § 1 trestného poriadku, neuvádza situáciu výsluchu podozrivého v prípravnom konaní, u ktorého platí prezumpcia zraniteľnosti. V praxi sa takéto záznamy v tomto štádiu konania nevyhotovujú. Absencia takéhoto záznamu potom neumožňuje *ex post* posúdiť, či došlo k pokusu o zistenie a posúdenie osobitných potrieb podozrivého a či bol schopný porozumieť poučeniu.
- 25 Podľa článku 2 ods. 1 smernice 2016/1919 právo žiadať ustanovenie obhajcu *ex offio* vzniká už v okamihu pozbavenia slobody, t. j. zadržania (písmeno a), alebo

v okamihu určitých úkonov spojených so zhromažďovaním dôkazov, na ktorých sa podozrivý môže alebo musí zúčastniť (písmeno c), t. j. aj v štádiu prípravného konania, pred výsluchom políciou alebo iným orgánom alebo pred vykonaním vyšetrovacích alebo dôkazných úkonov.

- 26 Vnútroštátny súd uvádza, že v poľskom procesnom práve neexistuje mechanizmus, ktorého cieľom je zabrániť opomenutiam orgánu presadzovania práva v tejto oblasti. Tento nedostatok často znemožňuje právo podozrivého na obhajobu.
- 27 Podľa názoru tohto súdu sa vzhľadom na uplynutie lehoty na prebratie smernice 2016/1919 (dňa 25. mája 2019) a uplynutie lehoty na prebratie smernice 2013/48/EÚ (27. novembra 2016) práva vyplývajúce z týchto smerníc priamo uplatňujú na občanov vo vertikálnych vzťahoch. Počas prípravného konania sa však neprihliada na príslušné požiadavky smerníc.
- 28 Podľa vnútroštátneho súdu hlavným problémom súvisiacim s neprebratím smernice 2016/1919 a smernice 2013/48/EÚ, ako aj s nevykonaním odporúčania Komisie je zabezpečenie práva na obhajobu osobám, na ktoré sa vzťahuje prezumpcia zraniteľnosti a ktoré by mali mať nárok na právnu pomoc už od okamihu, keď sú podozrivé zo spáchania trestného činu. Bez právnej pomoci osoba uvedená v smernici 2016/1919 nemusí vedieť, na čo má nárok a v akom rozsahu.
- 29 Podľa článku 31 § 1 a 2 poľského trestného poriadku sa trestného činu nedopustí osoba, ktorá v dôsledku duševnej choroby, mentálnej poruchy alebo inej poruchy psychických funkcií nebola v čase spáchania trestného činu schopná rozpoznať jeho význam alebo ovládať svoje konanie, a ak v čase spáchania trestného činu bola jej schopnosť rozpoznať význam skutku alebo ovládať svoje konanie podstatne znížená, súd môže uplatniť mimoriadne zmiernenie trestu. Podľa vnútroštátneho súdu je neprípustná situácia, v ktorej nevykonanie zisťovania v prípravnom konaní vedie k podaniu obžaloby proti takejto osobe na súd.
- 30 Z hľadiska práva Únie musia mať v trestnom konaní podozriví a obvinení, ktorí sú zraniteľní z dôvodu pochybností o ich duševnom a fyzickom stave, advokáta (právnú pomoc) v súlade s vnútroštátnym právom (článok 79 § 1 bod 3 a 4 trestného poriadku) a smernicou 2013/48/EÚ a smernicou 2016/1919. Podľa odôvodnenia 19 smernice 2016/1919 je povinnosťou štátu poskytnúť osobe právnu pomoc bez zbytočného odkladu, najneskôr pred prvým výsluchom. Ak to nie je možné, orgány prípravného konania by mali poskytnúť *ex offico* aspoň núdzovú alebo predbežnú právnu pomoc pred vykonaním výsluchu alebo úkonov spojených so zhromažďovaním dôkazov.
- 31 Ustanovenia poľského trestného poriadku v menšom rozsahu upravujú otázky súvisiace so skutočným a účinným prístupom k povinnej obhajobe a vôbec neupravujú otázku prítomnosti obhajcu podozrivého pred prvým výsluchom a počas úkonov týkajúcich sa podozrivého, a to ani v prípade povinnej obhajoby.

- 32 Potreba vypočúť podozrivého v súlade s článkom 313 § 1 trestného poriadku bezodkladne po oznámení uznesenia o obvinení je v prípade neexistencie právneho základu, ktorý by umožňoval poskytnutie aspoň núdzovej alebo predbežnej právnej pomoci, v rozpore s právom na prístup k obhajcovi „pred výsluchom“, ktoré vyplýva z predmetných smerníc. Článok 301 trestného poriadku uvádza, že v prípravnom konaní sa podozrivý vypočúva za účasti svojho obhajcu len na jeho žiadosť, pričom nedostavenie sa obhajcu nebráni výsluchu.
- 33 S cieľom zabezpečiť účinnosť práva Únie vo vzťahu k okolnostiam prejednávanej veci sa vnútroštátny súd opiera o zásadu priameho účinku netransponovaných alebo chybné transponovaných smerníc Únie. Podľa vnútroštátneho súdu sú ustanovenia smernice 2019/1919 uvedené v otázkach č. 1, 2, 3, 5, 6, 7, 9 a 10 v spojení s odporúčaním Komisie a ustanoveniami smernice 2013/48/EÚ, ktoré sa vzťahujú aj na podozrivé osoby, jasné a presné a nevyvolávajú výkladové pochybnosti. Okrem toho majú bezpodmienečný charakter. V dôsledku toho vnútroštátny súd žiada o potvrdenie názoru, že tieto ustanovenia spĺňajú kritériá priameho účinku.

Odôvodnenie k otázkam 4 a 8

- 34 Vnútroštátny súd uvádza, že podľa jeho názoru dochádza ku kolízii medzi pravidlami vnútroštátneho práva (trestného poriadku) a práva Únie. Vnútroštátny súd sa domáha určenia, že v prípade, keď nebolo právo Únie dostatočne správne transponované a vzhľadom na priamy účinok ustanovení smerníc uvedených vyššie sú súdy – a všetky ostatné orgány štátu vykonávajúce súdnictvo na ktoromkoľvek jeho stupni – povinné nezohľadňovať ustanovenia vnútroštátneho práva, ktoré sú v rozpore s právom Únie. Procesné ustanovenia, ktoré sú v súčasnosti v Poľsku účinné, nielenže neobsahujú dostatočne presné riešenia zaručujúce dotknutej osobe v plnom rozsahu práva stanovené v smerniciach 2016/1919 a 2013/48/EÚ, ale dokonca obsahujú normy, ktoré bránia eurokonformnému výkladu procesných pravidiel.
- 35 Článok 79 § 3 trestného poriadku stanovuje, že účasť obhajcu je povinná len na hlavnom pojednávaní a na tých pojednávaniach, na ktorých je účasť obvineného povinná.
- 36 Článok 301 trestného poriadku stanovuje, že výsluch podozrivého za účasti obhajcu sa uskutoční len na žiadosť samotného podozrivého, pričom nedostavenie sa obhajcu (bez ohľadu na dôvod nedostavenia sa) nebráni konaniu výsluchu. Výsluch podozrivej (alebo dokonca podozrievanej) osoby, ktorá je potenciálne zraniteľná alebo mimoriadne zraniteľná bez umožnenia kontaktu s obhajcom a bez zaručenia jeho účasti na konaní, teda nepredstavuje porušenie pravidiel obsiahnutých v trestnom poriadku. Poľské trestné právo sa tiež nezaobera otázkou poskytovania núdzovej alebo predbežnej pomoci už vo fáze identifikovania potrieb podozrivého. V prípravných konaniach sa všeobecne prijíma, že prokurátor požiada súd o ustanovenie obhajcu *ex offio* pre podozrivého až po

získaní znaleckého posudku, pričom podozrivý už bol vo veci predbežne vypočutý a bolo proti nemu vznesené obvinenie.

- 37 Všeobecná povaha článku 301 trestného poriadku podľa názoru vnútroštátneho súdu spôsobuje nedostatočnú konkretizáciu povinnosti vypočuť podozrivého za účasti obhajcu. Zatiaľ čo - rovnako ako v prípade K. P. - prokurátor zhromažďuje ďalšie informácie o zdravotnom stave podozrivého, dokazovanie prebieha súbežne bez účasti advokáta. Všetky najdôležitejšie úkony v prípravnom konaní sa v takejto situácii uskutočňujú voči podozrivému bez prítomnosti obhajcu.
- 38 Poľské ustanovenia trestného práva procesného vo vyššie uvedenom rozsahu buď nerešpektujú ustanovenia smerníc, alebo sú s nimi v rozpore. V tejto súvislosti sa vnútroštátny súd domnieva, že je nevyhnutné, aby tak súdy, ako aj všetky orgány štátu vykonávajúce súdnictvo neprihliadali na také ustanovenia vnútroštátneho práva, ktoré bránia účinnému uplatňovaniu práva Únie v danej veci. Na druhej strane, ak postačuje uplatniť konformný výklad, súdy aj ostatné štátne orgány vykonávajúce súdnictvo sú povinné tento nástroj používať.
- 39 Vnútroštátny súd ďalej poukazuje na možný rozpor s obsahom odôvodnenia 27 smernice 2016/1919 ustanovenia článku 344a trestného poriadku, ktorý umožňuje postúpiť vec prokurátorovi na účely doplnenia vyšetrovania, ak zo spisu vyplývajú závažné nedostatky vo vyšetrovaní, najmä potreba vyhľadávania dôkazov, a vykonanie potrebných úkonov súdom by spôsobilo značné ťažkosti. Zdôrazňuje však nedostatok dôkazov v spise, pričom nehovorí o porušení procesných záruk podozrivého.

Odôvodnenie otázok 11, 12 a 13

- 40 Cieľom otázok 11, 12 a 13 je podľa názoru vnútroštátneho súdu určiť účinný opravný prostriedok, ktorý má obvinenému v rámci trestného konania prebiehajúceho na vnútroštátnom súde zaručiť odstránenie dôsledkov porušenia jeho práv podľa smernice 2016/1919 a doplnkovo smernice 2013/48/EÚ. Potreba takéhoto opravného prostriedku vyplýva z článku 8 smernice (EÚ) 2016/1919 a článku 12 smernice 2013/48/EÚ.
- 41 Smernica 2013/48/EÚ a smernica 2016/1919, pokiaľ ide o právo na pomoc obhajcu a dôsledky porušenia tohto práva, odkazujú na aktuálnu judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), a preto poukazujú na potrebu dodržiavať v tejto súvislosti normy štrasburského súdu.
- 42 Vnútroštátny súd poukazuje najmä na rozsudky ESLP vo veci Salduz, vo veci Ibrahim a vo veci Beuze, pričom dospel k záveru, že z judikatúry ESLP vyplýva neprijateľnosť procesného použitia dôkazov z vysvetlení obvineného podaných v počiatočnom štádiu trestného konania, keď nebolo zaručené právo na pomoc obhajcu a keď neboli dostatočne rozoznané dôsledky podania vysvetlení.

- 43 Podľa judikatúry ESLP teda porušenie práva na obhajobu predstavuje závažný dôvod na vylúčenie dôkazu získaného za podmienok takehoto porušenia. Takémuto prístupu podľa poľského vnútroštátneho práva bráni článok 168a trestného poriadku, podľa ktorého dôkaz nemôže byť vyhlásený za neprípustný len z dôvodu, že bol získaný v rozpore s procesnými pravidlami alebo prostredníctvom zakázaného konania uvedeného v článku 1 (podmienky trestnej zodpovednosti) § 1 trestného poriadku, okrem prípadu, ak bol tento dôkaz získaný v súvislosti s plnením úloh verejného činiteľa, a to v dôsledku: vraždy, úmyselného ublíženia na zdraví alebo pozbavenia osobnej slobody. Hoci je pravda, že normotvorca EÚ v smernici 2013/48/EÚ nezaviedol všeobecný zákaz používať dôkazy, ktoré boli získané v rozpore s právom na prístup k obhajcovi, napriek tomu vyžadoval, aby sa ich posúdenie vykonalo osobitným spôsobom s prihliadnutím na potrebu zaručiť obvinenej/podozrivej osobe spravodlivé súdne konanie.
- 44 Z tohto dôvodu sa vnútroštátny súd domnieva, že z ustanovení smernice 2013/48/EÚ o účinných opravných prostriedkoch vyplýva, že súd je povinný neuplatniť ustanovenie článku 168a trestného poriadku pri posudzovaní vysvetlenia podozrivého/obvineného, ktorému nebolo priznané právo na pomoc obhajcu, a takto vykonaný úkon musí označiť za neprípustný. Súd by sa potom mal snažiť odstrániť neprípustný procesný úkon z dokazovania a zopakovať úkon tak, aby jeho vykonanie bolo v súlade s právom na prítomnosť obhajcu. Na dosiahnutie tohto výsledku by mal súd v takejto situácii pristúpiť k inštitútu vrátenia veci do štádia prípravného konania (§ 344a trestného poriadku) a uložiť prokurátorovi, aby porušenia napravil.
- 45 Vnútroštátny súd poukazuje na to, že v prejednávanej veci došlo k viacerým porušeniam práv podozrivého (výsluch bez prítomnosti obhajcu a navyše v dvoch prípadoch v situáciách vyvolávajúcich pochybnosti o schopnosti podozrivého pochopiť význam úkonov s ním vykonávaných a zachovať slobodu prejavu, a to aj v psychiatrickej liečebni), ktorých odstránenie nie je možné v štádiu súdneho konania a ich existencia významne ovplyvňuje posúdenie súladu spôsobu vykonania dôkazov zhromaždených v tejto veci s právom.
- 46 Vnútroštátny súd teda považuje inštitút článku 344a trestného poriadku za jediný účinný a dostupný prostriedok nápravy v poľskom trestnom konaní, ako je stanovený v článku 12 smernice 2013/48/EÚ, ktorý je schopný skutočne napraviť nedostatky prípravného konania, pokiaľ ide o právo podozrivého na obhajobu v tomto štádiu konania.

Odôvodnenie otázok č. 14 a 15

- 47 Vnútroštátny súd chce určiť, či je prokurátor povinný uznať priamy účinok ustanovení tejto smernice po uplynutí lehoty na jej prebratie. Vnútroštátny súd sa domnieva, že poľské orgány presadzovania práva v priebehu predbežného vyšetrovania neuznávajú takýto účinok a zakladajú prijaté rozhodnutia len na

znení poľskej právnej úpravy, čo znižuje význam smernice 2016/1919 v poľskom právnom poriadku.

- 48 Prokurátor je po skončení prípravného konania a podaní obžaloby na súd účastníkom konania. Až do tohto okamihu však ide o orgán zodpovedný za konanie, a teda za výkon spravodlivosti v širšom zmysle. Môže vzniesť obvinenie a obžalobu proti osobe, ale môže aj zastaviť konanie. Podľa článku 6 zákona o prokuratúre je prokurátor povinný vykonávať úkony stanovené v zákonoch, pričom sa riadi zásadou nestrannosti a rovnakého zaobchádzania so všetkými občanmi. Z toho treba vyvodiť povinnosť zabezpečiť dodržiavanie práva Únie. V prípravnom konaní však dochádza k porušovaniu práv osôb, na ktoré sa vzťahuje ochrana uvedená v smernici 2016/1919, ktorá nebola v plnej miere transponovaná.
- 49 S odkazom na judikatúru Súdneho dvora, najmä na rozsudok z 27. mája 2019, OG a PI (Prokuratúry v Lübecku a Zwickau) (C-508/18 a C-82/19 PPU, EU:C:2019:456), sa vnútroštátny súd domnieva, že atribút nezávislosti musí charakterizovať aj orgány prípravného konania všade tam, kde vykonávajú právo Únie. Vnútroštátny súd poukazuje na to, že v dôsledku toho Súdny dvor v tomto rozsudku podrobil ostrej kritike tie situácie, v ktorých je zabezpečenie základných práv Európskej únie zverené orgánu, ktorému môže vydávať záväzné príkazy orgán výkonnej moci (minister spravodlivosti), pričom poukázal na to, že to nie je zlučiteľné so zásadou zaručenia práva na účinnú právnu ochranu.
- 50 V poľskom systéme trestného práva však môžu nadriadení prokurátori okresného prokurátora a generálny prokurátor (ktorý je zároveň minister spravodlivosti, t. j. výkonná moc) kedykoľvek a v každom prípade rozhodnúť, že okresný prokurátor má prijať inú právnu kvalifikáciu spáchaného skutku ako pôvodnú, požiadať o uplatnenie predbežného opatrenia vo forme dočasnej väzby, uplatniť opatrenia obmedzujúce slobodu, podať obžalobu alebo zastaviť konanie alebo nezohľadniť priamy účinok ustanovenia smernice, ktoré nebolo prebraté do poľského právneho poriadku v stanovenej lehote.
- 51 Minister spravodlivosti podľa článku 1 § 2 zákona o prokuratúre vykonáva funkciu generálneho prokurátora a podľa článku 13 § 2 zákona o prokuratúre je nadriadeným prokurátorov spoločných organizačných útvarov prokuratúry. Je oprávnený vydávať príkazy, pokyny a inštrukcie (§ 13 ods. 1 zákona o prokuratúre) a prokurátor spoločného organizačného útvaru prokuratúry je povinný vykonať vydaný príkaz alebo pokyn, prípadne aj usmernenie nadriadeného.
- 52 Nezávislosť prokurátorov zaručuje jednotlivcovi, že tento orgán bude dodržiavať zásady právneho štátu. To je zárukou práva na spravodlivý a nestranný proces. V súčasnom normatívnom usporiadaní v Poľskej republike môže *de facto* politik, t. j. minister spravodlivosti a zároveň generálny prokurátor, ovplyvňovať priebeh akéhokoľvek trestného konania a dokonca nepriamo (prostredníctvom tzv.

„odradzovacieho účinku“) ovplyvňovať rozhodnutia súdu, a tým viac prokurátorov podriadených prokuratúr.

- 53 V súvislosti s uplatnením tzv. odradzovacieho účinku na prokurátorov vnútroštátny súd poukazuje na článok 106 § 3 zákona o prokuratúre, ktorý ustanovuje možnosť preložiť prokurátora bez jeho súhlasu na prokuratúru so sídlom v mieste trvalého pobytu preloženého alebo na prokuratúru v mieste sídla prokuratúry, ktorá je miestom výkonu práce vyslaného, a to na obdobie 12 mesiacov v priebehu roka. Takéto preloženia by mali mať výnimočnú povahu, napriek tomu bolo v období od 4. marca 2016 do 31. decembra 2019 najmenej 60 prokurátorov preložených na útvary nižšej úrovne ako druh osobitného disciplinárneho trestu. Ďalšou rovnako prísnu formou osobitného disciplinárneho trestu je dočasné preloženie prokurátora na inú prokuratúru nachádzajúcu sa mimo jeho pracoviska alebo bydliska až na 6 mesiacov bez jeho súhlasu. Vnútroštátny súd zastáva názor, že výkon vplyvu (uplatnenie odradzovacieho účinku) na orgán výkonu súdnictva je odôvodnený skutočnosťou, že tento orgán neuplatňuje priamo právo Únie.
- 54 Výklad, ktorý v tejto súvislosti podá Súdny dvor, je potrebný na účely spresnenia, či sa majú zásady práva Únie vykladať v tom zmysle, že bránia vnútroštátnej právnej úprave, ktorá umožňuje vyvíjať tlak na orgány výkonu súdnictva spôsobom, ktorý obmedzuje alebo vylučuje priame uplatňovanie práva Únie týmito orgánmi, najmä bránia takýmto vnútroštátnym pravidlám, ktoré môžu odradiť súd alebo prokurátora od vylúčenia účinkov takéhoto vnútroštátneho práva s cieľom zaručiť plný účinok pravidiel Únie. V prípade absencie odpovede na tieto otázky existuje bez ohľadu na odpovede na otázky 1 až 12 vážne riziko, že tento rozsudok nebude možné vykonať vo vnútroštátnom práve z dôvodu existencie mechanizmov represívnej (citované degradovanie alebo preloženie) a intervenčnej (pokyny a inštrukcie) povahy vo vnútroštátnom právnom poriadku, ktoré tomu môžu účinne zabrániť.
- 55 V súlade s článkom 105 ods. 1 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora Sąd Rejonowy w Włocławku (Okresný súd Włocławek) žiada o uplatnenie skráteného konania.